

SILABUS I LËNDËS *Fonetikë e gjuhës shqipe me fonologji I*

Të dhëna bazike të lëndës	
Njësia akademike:	Fakulteti i Filologjisë
Titulli i lëndës:	Fonetikë e gjuhës shqipe me fonologji I
Programi:	Gjuhë dhe Letërsi Shqipe
Niveli:	Bachelor
Statusi lëndës:	Obligative
Viti i studimeve:	Viti i parë (I)/ S1
Numri i orëve në javë:	2+2
Vlera në kredi – ECTS:	5
Koha / lokacioni:	Universiteti “Ukshin Hoti” – Fakulteti i Filologjisë
Mësimdhënësi i lëndës:	Prof. asoc. dr. Xhafer Beqiraj
Të dhënat kontaktuese:	xhafer.beqiraj@uni-prizren.com
Përshkrimi i lëndës:	Fonetika dhe fonologjia është degë e gjuhësisë, e cila ka për objekt studimi sistemin tingullor të gjuhës njerëzore. Fonetika dhe fonologjia e gjuhës shqipe studion sistemin tingullor të saj. Fonetika e studion sistemin tingullor në aspektin nyjetimor, fiziologjik dhe akustik, kurse fonologjia e studion këtë system që ruhet në trurin e folësve. Në lëndën e fonetikës trajtohen çështje të nduarnduarshme: në aspektin fiziologjik, nyjetimor, nyjetimor, akustik, duke vijuar me konceptet fonologjike, dukuritë që lidhen me të, zhvillimet fonetike e deri te çështje prozodike etj.
Qëllimi i lëndës:	Lënda ka për qëllim që studentët: - t’u mësojë drejt objektin studimor të fonetikës dhe të fonologjisë së shqipes, të cilat kanë për objekt studimi tingullin dhe fonemën, dhe veçritë e tyre; - t’u mësojë strukturën dhe funksionin e aparatit të folurit; - t’u sigurojë njohuritë e nevojshme e të përgjithshme të sistemit tingullor dhe të sistemit fonemor; - t’u mundësojë që ata të fitojnë njohuri për sistemin e zanoreve dhe të bashkëtingëllore, qoftë në aspektin nyjetimor, qoftë në atë akustik dhe klasifikimin e tyre; - t’u mundësojë që të fitojnë njohuri për konceptet e fonetikës dhe të fonologjisë; - Fonetika do t’u ndihmojë studentëve të studiojnë dhe të përvetësojnë njohuritë jo vetëm për sistemin tingullor, por edhe aspektet fiziologjike dhe akustike të sistemit tingullor të gjuhës; - t’u mësojë për të kuptuar ndarjen e tingujve në zanore dhe bashkëtingëllore dhe veçoritë e tyre fonetike dhe akustike; - të kuptojnë sa më mirë ndryshimet historike të fonemave (zhvillimet fonetike) të zanoret dhe bashkëtingëlloret; modifikimet e tingujve në rrjedhën e ligjërimit: asimilim,

	disimilim, epentezë, sinkopë, apokopë etj. Pastaj zhvillimet historike si te vokalaet, ashtu edhe te konsonateve etj.;; - të kuptojnë ndarjen e fjalëve në rrokje, theksin, intonacionin etj.;; - t'i zhvillojnë aftësitë për të hulumtuar, krahasuar, analizuar, sintetizuar dukurit që lidhen me këtë fushë etj.		
Rezultatet e të nxënit:	Pikësynimi kryesor i lëndës (në fund të këtij kursi) është që studentët: - të njohin objektin studimor të fonetikës, sistemin tingullor të gjuhës (veçoritë e zanoreve dhe bashkëtingëlloreve dhe klasifikimin e tyre; - t'i njohin mirë ndryshimet historike të tingujve (zanoreve dhe bashkëtingëlloreve); - t'i njohin ndryshimet e tingujve në rrjedhën e ligjëritimit: asimilimin, disimilimin, elizionin, epentezën, aferezën, sinkopën, apokopën etj.;; - t'i njohin mjaft mirë çështjet prozodike, si: rrokjen, theksin, intonacionin; ndarjen e fjalëve në rrokje etj.;; - të kenë fituar njohuri për drejtshqiptimin dhe drejtshkrimin; - t'i kuptojnë prirjet e përgjithshme të zhvillimit të fonetikës bashkëkohore; - të jenë në gjendje të zbatojnë njohuritë e fituara nga fusha e fonetikës; - të aftësohen për punë kërkimore-hulumtuese: individuale e grupore.		
Ngarkesa e studentit (duhet të korrespondoj me rezultatet e të nxënit të studentit)			
Aktiviteti	Orë	Ditë/javë	Gjithsej
Ligjërata	2	15	30
Ushtrime teorike/laboratorike	2	15	30
Punë praktike	1	5	5
Kontaktet me mësimdhënësin/konsultimet	1	5	5
Ushtrime në terren	1	10	10
Kolokuiume, seminare	1	10	10
Detyra të shtëpisë	1	10	10
Koha e studimit vetanak të studentit (në bibliotekë ose në shtëpi)	1	10	10
Përgatitja përfundimtare për provim	1	5	5

Koha e kaluar në vlerësim (teste,kuis,provim final)	1	8	8
Projektet, prezantimet	1	2	2
Totali			125 orë (5 ECTS)
Metodologjia e mësimdhënies:	Gjatë realizimit të orës praktikohet metodologjia interaktive, duke e bërë studentin pjesëmarrës aktiv jo vetëm në ushtrime, por edhe në ligjërata.		
Metodologjia e vlerësimit:	ECTS-sistemi europian i transferimit dhe procesi i akumulimit të kredive, është një sistem i orientuar kah studenti dhe paraqet vleftën e ngarkesës së tij për të arritur objektivat e një lënde (kursi) ose programi të caktuar të studimit. Ngarkesa e studentit sipas ECTS bazohet në kohën që nevojitet për t'i kompletuar aktivitetet e planifikuara rreth një lënde (kursi), siç janë: pjesëmarrja në ligjërata, aktiviteti dhe pjesëmarrja në ushtrime, puna në terren, përgatitja e projekteve dhe plankonspekteve, prezantimet dhe mbajtjet e orëve, punime seminarike, , puna e pavarur në bibliotekë ose në shtëpi, përgatitja përfundimtare e provimit, koha e kaluar në provim dhe parametra të tjerë. Lënda <i>Gjuhë shqipe II</i> ka 5 ETC, dmth, 125 orë pune. 1. Pjesëmarrje në ligjërata 20 % 2. Vlerësime të ndërmjetme 10 % 3. Punime seminari dhe detyra të ndryshme 20 % 4. Provimi me shkrim (përfundimtar) 50 %		
Literatura			
Literatura primare:	1. R. Memushaj, <i>Fonetika e gjuhës standarde</i>, Toena, Tiranë, 2010. 2. B., Bahri, <i>Fonetika e gjuhës shqipe</i>, Tiranë, 2004. 3. A. Dodi, <i>Fonetika dhe fonologjia e gjuhës shqipe</i>, Tiranë, 2004.		
Literatura shtesë:			

Plani i dizajnuar i mësimi:		
Java	Ligjërata	Ushtrime
<i>Java e parë:</i>	Shpalosja e programit; objekti studimor i fonetikës dhe i fonologjisë.	Ushtrime lidhur me drejtshqiptimin e tingujve.

<i>Java e dytë:</i>	Shkrimi alfabetik dhe shkrimet fonetike.	Ushtrime lidhur me transkriptimin dhe transliterimin.
<i>Java e tretë:</i>	Aparati i të folurit	Ushtrime për ndërtimin e aparatit të të folurit.
<i>Java e katërt:</i>	Zanoret e shqipes standrade; tipa nyjetimor të tingujve – zanoret; klasat e zanoreve.	Ushtrime për veçoritë e zanoreve dhe klasat e tyre.
<i>Java e pestë:</i>	Përshkrimi nyjetimor i zanoreve	Ushtrime për nyjetimin e zanoreve
<i>Java e gjashtë:</i>	Përshkrimi akustik i zanoreve; klasifikimi akustik i zanoreve.	Ushtrime për klasifikimin akustik të zanoreve.
<i>Java e shtatë:</i>	Sistemi zazor i gjuhës standarde; konceptet themelore: seritë, radhët e fonemave; kundërvëniet e fonemave.	Sistemi zazor i gjuhës standarde; konceptet themelore: seritë, radhët e fonemave; kundërvëniet e fonemave.
<i>Java e tetë:</i>	Tiparet dalluese të fonemave, veçoritë e përndarjes së fonemave zanore.	Test gjysmësemestral
<i>Java e nëntë:</i>	Bashkëtingëlloret e shqipes standrade; përshkrimi nyjetimor dhe përshkrimi akustik.	Ushtrime lidhur me nyjetimin dhe përshkrimin akustik
<i>Java e dhjetë:</i>	Sistemi i fonemave bashkëtingëllore: bashkëlidhjet, seritë dhe radhët fonologjike.	Ushtrime
<i>Java e njëmbëdhjetë:</i>	Grupet e bashkëtingëlloreve.	Ushtrime
<i>Java e dymbëdhjetë:</i>	Tiparet dalluese binare; grupet e bashkëtingëlloreve; statusi i tungulli j .	Ushtrime
<i>Java e trembëdhjetë:</i>	Ndryshimet kombinatorë: asimilimi, disimilimi etj.	Ushtrime për kundërvëniet e veçuara.
<i>Java e katërmëdhjetë:</i>	Zhvillimet fonetike me tinguj të shtuar në fjalë.	Ushtrime
<i>Java e pesëmbëdhjetë:</i>	Zhvillimet fonetike me tinguj të rënë nga fjala.	Test Gjysmësemestral II

Politikat akademike dhe kodi i sjelljes

Nuk do të ketë kurrfarë tolerime për “huazim” nga interneti apo kudo tjetër. Punimet e njëjta apo të ngjajshme gjithashtu do të ndëshkohen. Rekomandohet që punimet që dorëzohen të jenë të shkruara me kompjuter.

Studentët duhet t’u përmbahen rregullave të përcaktuara sipas Statutit të UPZ-së dhe rregulloreve dhe vendimeve të miratuara nga Senati i UPZ-së dhe këshillit mësimor.

Pritet që secili student të vijë me kohë.

Nga çdo student pritët që të marrë pjesë në çdo ligjëratë. Për shkak të natyrës dhe mënyrës së mësimin në këtë lëndë, ardhja në mësim dhe pjesëmarrja aktive në diskutim është e domosdoshme. Çdo mungesë e vazhdueshme rezulton me zbritjen e notës finale. Studentët janë të obliguar të kenë sjellje të mirë dhe të mbajnë qetësi, si dhe t’i shkyçin telefonat mobilë gjatë ligjëratave.

